

Woordenlijst Wiskunde

aanbrengen

ww [bracht aan, h. aangebracht]

1

naar een bepaalde plaats brengen

een voorraad stenen aanbrengen

2

maken, plaatsen, bevestigen

een isolatielaag aanbrengen

wijzigingen aanbrengen in een tekst

3

bij de politie, bij het gerecht melden

een dief bij de politie aanbrengen

4

maken dat iemand lid, klant e.d. wordt

abonnees aanbrengen

5

veroorzaken

deze halsketting brengt geluk aan

aankruisen

ww [kruiste aan, h. aangekruist]

een kruisje zetten voor een mogelijkheid in een reeks van mogelijkheden

aansluiten

I ww [sloot aan, h. aangesloten]

1

zonder tussenruimte met elkaar verbonden zijn, dadelijk op elkaar volgen

deze weg sluit aan op de snelweg

2

in elkaar overvloeien

jouw plannen sluiten precies aan bij de mijne

3

een verbinding (telefoon, internet e.d.) werkend maken

II wkd ww

zich verbinden

zich aansluiten bij = lid worden van; instemmen met, het ermee eens zijn

ik heb me aangesloten bij een activiteitenclub

ik sluit me aan bij de vorige spreker

afbreken

ww [brak af, h. / is afgebroken]

1

door breken wegnemen, scheiden (van)
een tak afbreken

2

iets dat is gebouwd weer uit elkaar halen
een huis afbreken

3

scheik. samengestelde verbindingen splitsen

4

fig. zware kritiek uiten op iemand of iets

5

vóór het einde ophouden met
een telefoongesprek afbreken

een partij afbreken <sport, spel> = voorlopig beëindigen om op een later tijdstip verder te spelen
een woord afbreken (aan het eind van de regel) = splitsen in twee delen

afkorten

ww [korte af, h. afgekort]

korter maken, verkort opschrijven
een woord afkorten

afleiden

ww [leidde af, h. afgeleid]

1

ergens anders naartoe leiden, sturen
de bliksem afleiden

2

iemand uit zijn concentratie halen door zijn aandacht te trekken
je leidt me af met je geklets

3

ontspanning geven

4

een conclusie ergens uit trekken
ik leid uit jouw woorden af dat je niet meegaat

5

woorden van andere woorden vormen
veel verkleinwoorden worden afgeleid door achtervoeging van -je, zoals bij: kind - kindje

afmeting

de (v) [mv: -en]

maat van iets, hoe lang, breed en hoog het is
wat zijn de afmetingen van dit schip?

afronden

ww [rondde af, h. afgerond]

1

een rond, geheel getal maken

9,98 afronden tot 10

afronden op een heel getal

2

rond of ronder maken

de hoeken van een tafelblad afronden

3

beëindigen, afmaken

besprekingen, een telefoongesprek afronden

afwezig

bijv. naamw.

1

die of wat er niet is

Jan is vandaag afwezig

2

fig. niet met zijn aandacht erbij

wat ben je afwezig vandaag

een afwezige blik

afwijking

de (v) [mv: -en]

1

het afwijken

een afwijking naar rechts

in afwijking van eerdere mededelingen = anders dan eerder is meegedeeld

2

geestelijk of lichamelijk gebrek

hij heeft een afwijking aan zijn hart

afwisselend

bijv. naamw.

met variatie, niet de hele tijd hetzelfde

afwisselend werk

alvorens

voegw.

daarvóór, voordat

alvorens een besluit te nemen, moeten we alle feiten kennen

amper

bijw.

ternauwernood, nog maar net

ik was amper thuis of hij belde al aan

hij kan amper rondkomen van zijn salaris

begin

het

eerste deel van iets, het eerste wat iemand doet bij iets

het begin van een boek, een film

aan het begin van de wedstrijd

in het begin van het schooljaar

begin volgend jaar

een goed begin is het halve werk = als iemand iets op de juiste manier begint, is de rest gemakkelijk

een begin met iets maken = ergens mee beginnen

alle begin is moeilijk = als je met iets nieuws begint, kom je vaak moeilijkheden tegen

dat is het begin van het einde = als je dat doet of als dat gebeurt, dan volgt uiteindelijk de ondergang, loopt het slecht af

begrip

het [mv: -pen]

1

vermogen om iets te begrijpen

vlug van begrip zijn = dingen snel kunnen begrijpen

begrip hebben voor = zich kunnen indenken, niet afwijzen of veroordelen

2

woord of term en alles wat men zich daarbij voorstelt

'**intelligentie**' is een begrip uit de psychologie

behoorlijk

bijv. naamw.

1

zoals het hoort, beleefd

iemand behoorlijk antwoord geven

2

redelijk goed, voldoende

ik vind je rapport wel behoorlijk

3

in hoge mate

behoorlijk ziek zijn

beoordelen

ww [beoordeelde, h. beoordeeld]

een oordeel uitspreken over, zeggen of je iets goed, slecht e.d. vindt

berekenen

ww [berekende, h. berekend]

1

uitrekenen

een som berekenen

2

in rekening brengen, laten betalen

een bedrag berekenen voor een reparatie

berekening

de (v) [mv: -en]

1

het berekenen

volgens mijn berekeningen kost die verbouwing een ton

2

overwegingen die gericht zijn op eigen voordeel

zij handelt uit berekening

bereik

het

1

afstand die bereikt kan worden

een ontvanger met een bereik van 200 meter

binnen het bereik liggen van = bereikbaar, verkrijgbaar zijn voor

dat is boven/buiten zijn bereik = dat gaat hem te hoog, is hem te moeilijk

buiten bereik van kinderen houden = zo opbergen dat jonge kinderen er niet bij kunnen

2

<bij mobiele telefoons, tablets en laptops> **verbinding met het mobiele netwerk**

ik heb geen bereik

beschikken

ww [beschikte, h. beschikt]

1

beslissen

de mens wikt, God beschikt

form. afwijzend beschikken op = negatief beslissen over

2

hebben, kunnen gebruiken

over veel geld beschikken = hebben, te besteden hebben

beschrijving

de (v) [mv: -en]

1

het beschrijven

2

hoe iets beschreven is

beslissen

ww [besliste, h. beslist]

1

een besluit nemen over wat je wilt, een keuze maken

heb je al beslist wat je gaat studeren?

beslissen in het voordeel van ...

2

de uitslag bepalen

dat doelpunt besliste de wedstrijd

besteden

ww [besteedde, h. besteed]

1

geven

aandacht besteden aan

2

uitgeven, gebruiken, doorbrengen

geld besteden

tijd besteden

het is goed aan hem besteed = hij is het waard, hij gebruikt het op een goede manier

het is aan hem niet besteed = hij waardeert het niet, doet er niets mee

bewijzen

ww [bewees, h. bewezen]

1

aantonen dat iets waar is

2

doen voor, betonen

iemand een dienst bewijzen = iets voor iemand doen

bezetten

ww [bezette, h. bezet]

1

gaan zitten op

een stoel bezetten

2

uit protest een gebouw binnengaan en er blijven

boze studenten hebben de faculteit bezet

3

met een leger een land binnentrekken om er de leiding over te nemen

4

bedekken met

een diadeem met edelstenen bezetten

5

spelers of musici vinden voor de rollen of partijen van een toneel- of muziekstuk

bijhouden

ww [hield bij, h. bijgehouden]

1

dichtbij houden

houd je bord eens bij, dan kan ik opscheppen

2

gelijk blijven met, niet achter raken,

loop niet zo snel, ik kan je niet bijhouden

er is geen bijhouden aan = er is zóveel te doen dat je het haast allemaal niet klaarspeelt

3

ervoor zorgen dat iets niet achterop raakt, regelmatig bijwerken

de administratie, de tuin bijhouden

iemands boeken bijhouden = iemands boekhouding verzorgen

een dagboek bijhouden = regelmatig in een dagboek schrijven

het nieuws bijhouden = zorgen dat je op de hoogte blijft

bijstellen

ww [stelde bij, h. bijgesteld]

1

weer in de gewenste stand brengen

2

fig. aanpassen, veranderen

zijn ideeën bijstellen op basis van nieuwe ervaringen

bol

I de (m) [mv: -len]

1

helemaal rond voorwerp

de waarzegster keek in haar glazen bol

2

rond baksel zoals een oliebol of krentenbol

3

bloembol

4

inform. hoofd van een mens

een kind een aai over zijn bol geven

uit zijn bol gaan = dol worden (van vreugde, woede e.d.), zich helemaal laten gaan zonder zich in te houden

II bijv. naamw.

rond naar buiten, opgeblazen

bolle wangen

het stuk staat bol van de fouten = zit vol met fouten

aanzicht

het [mv: -en]

hoe iets of er iemand eruitziet, voorkomen, uiterlijk

die verandering geeft het gebouw een heel ander aanzicht

bovenzijde

zn [mv: -n]

kant die naar boven is gericht, die bovenaan is

bovenal

bijw.

vooral, in de eerste plaats, meer dan al het andere

voedsel dat bovenal lekker is

breedte

de (v) [mv: -n, -s]

1

het breed zijn, hoe breed iets is

de breedte van een kanaal

een spandoek over de volle breedte van het gebouw

het moet uit de lengte of uit de breedte komen = het moet op de een of andere manier betaald worden

2

afstand in graden waarop een punt ligt ten noorden of ten zuiden van de evenaar

circa

bijw.

ongeveer

er waren circa 2000 bezoekers

cirkel

de (m) [mv: -s]

gesloten ronde lijn waarbij alle punten even ver van het middelpunt liggen

viciuze cirkel = situatie waar iemand niet uit kan komen

centimeter (cm)

de (m) [mv: -s]

1

1/100 meter

2

meetlint

combinatie

de (v) [mv: -s]

samenvoeging van twee of meer dingen of personen

sardientjes met slagroom is een merkwaardige combinatie

kracht in combinatie met souplesse

een combinatie van een geblokt jasje en een effen broek

combineren

ww [combineerde, h. gecombineerd]

(goed) samen laten gaan

zijn schoolwerk en zijn hobby's goed combineren

twee dingen met elkaar combineren

compensatie

(zeg: -zaa-)

de (v) [mv: -s]

1

iets wat iemand als vergoeding terugkrijgt

2

(het zoeken van) bevrediging in iets anders om gevoelens van onvrede op te heffen

conclusie

(zeg: -zie)

de (v) [mv: -s]

eindoordeel, slotsom op basis van voorafgaande informatie of argumenten

tot een conclusie komen

conclusies trekken uit gegevens

controle

(zeg: -trôlə)

de [mv: -s]

het nakijken, het in de gaten houden

bij het stadion is strenge controle

een situatie onder controle hebben = er zeker van zijn dat alles goed verloopt

controleren

ww [controleerde, h. gecontroleerd]

1

**nagaan of alles in orde is, toezicht houden op
iemand's papieren controleren**

controleren of de deur op slot is

2

beheersen

de situatie, een wedstrijd controleren

delen

ww [deelde, h. gedeeld]

1

**iets in stukken, in porties splitsen of verdelen
eerlijk delen!**

2

van een getal uitrekenen welk veelvoud het is van een ander getal

3

met iemand een mening, smaak e.d. gemeen hebben

deler

de (m) [mv: -s]

1

degene die de kaarten ronddeelt bij een kaartspel

2

getal waardoor je een ander getal deelt

als je 6 deelt door 3, is 3 de deler

grootste gemene deler = hoogste getal waardoor elk van twee of meer getallen gedeeld kan worden; **fig** datgene wat verschillende opvattingen met elkaar gemeen hebben

detail

(zeg: deeta**j**)

het [mv: -s]

bijzonderheid, klein onderdeel van een geheel

diepte

de (v) [mv: -n, -s]

1

het diep zijn, hoe diep iets is

de diepte van dit meer is twintig meter

een schilderij met veel diepte = met veel perspectief

2

iets dat heel diep is, afgrond

hij stortte in de diepte

dikte

de (v) [mv: -n, -s]

1

het dik-zijn, dikheid

2

hoe dik iets is

een dikte van drie millimeter

doorlopen

ww [liep door, is / h. doorgelopen]

1

verder lopen

ik loop vast door

de koffie is doorgelopen

2

<van kleuren> **in elkaar overvloeien**

3

snel lopen

loop eens een beetje door!

4

doorheen lopen

het huis doorlopen

5

vluchtig doorzien of nagaan

alle inzendingen doorlopen

doormidden

bijw.

in tweeën

hij brak de stok doormidden

doorsnijden

ww [doorsneed, h. doorsneden]

door iets heen lopen of stromen

de rivier doorsnijdt het gebergte

driehoek

zn m [mv: -en]

figuur die bestaat uit drie rechte lijnen die op elkaar aansluiten of vlak tussen drie zulke lijnen

dubbel

I bijv. naamw.

waarvan er twee zijn, tweevoudig, tweemaal

dubbel en dwars, **Belg., inform.** dubbel en dik = ruimschoots, ten volle

dubbele punt = leesteken :

fig. een dubbele bodem = verborgen, diepere betekenis of bedoeling

ergens dubbel in zijn = ergens tegenstrijdig in zijn, er tegenstrijdige gevoelens over hebben

II het [mv: -s]

1

sport dubbelspel

2

koppel dat een dubbelspel speelt

gemengd dubbel = een vrouw en een man die als team een wedstrijd in het dubbelspel spelen; wedstrijd tussen dergelijke teams

eigenschap

de (v) [mv: -pen]

kenmerk dat bij iets of iemand hoort

gulheid is een goede eigenschap en luiheid is een slechte eigenschap

een eigenschap van lood is dat het heel zwaar is

eindig

bijv. naamw.

wat een eind heeft, wat eens ophoudt, beperkt van duur
het leven is eindig

eindpunt

het [mv: -en]

1

laatste halte van tram, bus e.d.

2

einddoel, plaats waar iemand naartoe reist
het eindpunt van onze reis

eindstand

zn m [mv: -en]

stand aan het eind van een wedstrijd

enerzijds

bijv. naamw.

aan of van één kant, aan de ene kant, in één opzicht
enerzijds ben ik wel voor, anderzijds zie ik ook bezwaren

eraf

bijw.

van datgene af dat al genoemd is
ik sta op een muurtje, ik spring eraf
je krijgt korting op de prijs, die gaat eraf

erbij

bijw.

bij iets anders
ik stond erbij toen het gebeurde
je bent erbij! = je bent betrap

even

I bijv. naamw.

1

deelbaar door twee
6, 8 en 10 zijn even getallen

2

onverschillig
het is me om het even = het maakt me niet uit, het is me onverschillig

II bijw.

1

in gelijke mate
dit is even mooi als dat

2

een ogenblik, een korte tijd
ik ga even naar buiten

zo-even = heel kort geleden, zonet, zopas
Belg. ook zo maar eventjes = maar liefst

evenaren

ww [evenaarde, h. geëvenaard]

gelijkwaardig zijn met, net zo goed zijn als
ze evenaarde de prestaties van haar oudere zus
niet te evenaren!

evenmin

bijw.

ook niet
ik ga niet op vakantie en mijn dochter evenmin

evenveel

telw.

net zo veel

evenwijdig

bijv. naamw.

wat steeds op dezelfde afstand van elkaar in dezelfde richting loopt
evenwijdig lopen aan ...

figuur

de, ook: **het** [mv: -guren]

1

gestalte, uiterlijke vorm van iemand
een goed figuur hebben
een goed/slecht figuur slaan = een goede/slechte indruk maken

2

rol in de maatschappij, positie, persoon
de leidende figuren in de westerse wereld
ik vind hem maar een vreemd figuur

3

voorstelling van een persoon
de figuren op een schilderij

4

afbeelding die iets duidelijk maakt, bijv. bij een tekst

5

afbeelding, vorm
een tapijt met ronde en driehoekige figuren

6

geheel van bewegingen die bij elkaar horen, bij dansen, turnen, kunstschaatsen
e.d.

gedeelte

het [mv: -n, -s]

een onderdeel, deel, stuk van iets

gegeven

I werkw. [volt. deelw.]

zie: **geven**

II bijv. naamw.

1

wat is gekregen als cadeau

2

wat bekend is als grootheid

3

bepaald, wat is ontstaan door de loop der gebeurtenissen
op een gegeven ogenblik

III het [mv: -s]

1

bekend feit waaruit men conclusies kan afleiden
uit de gegevens blijkt dat de files op de wegen elk jaar langer worden
het is een gegeven dat ...

2

mag ik uw gegevens? = naam, adres enz.

geheel

I bijv. naamw.

helemaal

geheel en al = in elk opzicht

II het [mv: -helen]

eenheid van samenstellende delen, alles bij elkaar
de delen worden samengevoegd tot een geheel

gelijk

I bijv. naamw.

1

net zo (groot, sterk, rijk enz.) als, hetzelfde

2

van hetzelfde niveau, dezelfde waarde enz.

het is mij gelijk = het maakt me niet uit

3

vlak, zonder oneffenheden

II het

de juiste ziens- of handelwijze, de waarheid
gelijk hebben in iets

iemand in het gelijk stellen = verklaren dat iemand goed gehandeld heeft of dat zijn bewering juist is

het gelijk van de vismarkt hebben = het hardste schreeuwen, de grootste mond hebben (om zo gelijk te krijgen)

III voegw.

zoals, evenals

geodriehoek

zn m [mv: -en]

doorzichtige plastic driehoek met centimeterverdeling en gradenboog, die bij
wiskundeonderwijs wordt gebruikt

gemiddeld

bijv. naamw.

1

ongeveer in het midden tussen twee uitersten

een gemiddelde leerling = niet heel goed en niet heel slecht

2

als je alle getallen optelt en deelt door het aantal getallen, dooreengenomen
een 5, een 9 en een 4, is gemiddeld een 6

gescheiden

I werkw. [volt. deelw.]

zie: **scheiden**

II bijv. naamw.

1

afzonderlijk (van elkaar)

gescheiden bewaren

2

niet meer getrouwd

een gescheiden vrouw

grafiek

de (v) [mv: -en]

1

schrijf- en tekenkunst

2

kunstvorm waarbij op een plaat een afbeelding wordt aangebracht die wordt afgedrukt op ander materiaal zoals papier, prentkunst

3

overzichtelijke voorstelling van het verband tussen grootheden door lijnen of tekens

grof

bijv. naamw.

1

niet bewerkt, niet fijn, groot en lomp

grof tarwemeel

grove handen

2

lomp en onbeleefd

hij kan vreselijk grof zijn tegenover meisjes

grof in de mond zijn = heel onbeschaafde woorden gebruiken

3

erg, ernstig

een grove leugen

grootte

de (v) [mv: -n, -s]

afmeting, hoe groot iets is

ter grootte van

op ware grootte = net zo groot als in het echt

grotendeels

bijw.

voor het grootste deel

haak

de (m) [mv: haken]

1

gebogen voorwerp, vaak van metaal en met een puntig uiteinde, om iets aan op te hangen enz.

iemand aan de haak slaan = iemand versieren, veroveren

schoon aan de haak = gewogen zonder kleren

2

zo'n voorwerp in het klein, als sluiting

dat heeft veel haken en ogen = dat is moeilijk, gaat gepaard met veel problemen

Belg. met haken en ogen aan elkaar hangen = slordig gemaakt zijn

3

leesteken

haakje openen/sluiten = de leestekens (en)

4

rechte hoek als timmergereedschap

dit is niet in de haak = hier klopt iets niet

hechten

I ww [hechte, h. gehecht]

1

vastmaken, dichtnaaien

een wond hechten

2

vast blijven zitten

deze verf hecht heel goed

3

gesteld zijn

hechten aan = gesteld zijn op

hij hecht aan zijn rust

II wkd ww

een gevoelsband opbouwen met, gaan houden van

herhalen

I ww [herhaalde, h. herhaald]

nog een keer zeggen of doen

II wkd ww

1

opnieuw gebeuren

2

hetzelfde opnieuw zeggen of schrijven

hoek

de (m) [mv: -en]

1

meetkundige figuur gevormd door twee rechte lijnen met hetzelfde beginpunt
een rechte hoek is een hoek van negentig graden

2

de ruimte tussen twee lijnen, twee muren enz. die tegen elkaar aan komen
de telefoon staat in de hoek van de kamer

leuk uit de hoek komen = een leuke of grappige opmerking maken

korte/lange hoek = deel van de goal tussen doelman en doelpaal dat zich het dichtst bij/verst van de bal bevindt

dode hoek = gebied naast de auto dat voor de chauffeur niet of moeilijk zichtbaar is

zich in een hoek laten drukken, Belg. ook zich in een hoek laten drummen = zich laten verdringen

3

streek, plaats, richting

uit welke hoek waait de wind? = hoe is de stemming?

4

scherpe punt of kant, uitstekende punt

de bakker is op de hoek van de straat

het hoekje om gaan = doodgaan

5

<boksen> **zwaai**stoot met gebogen arm

een rechtse hoek plaatsen

hoeveelheid

de (v) [mv: -heden]

1

aantal

2

<bij stofnamen> **maat, gewicht**
de hoeveelheid suiker, water

hoogte

de (v) [mv: -n, -s]

1

het hoog-zijn, hoe hoog of veel iets is, niveau

de hoogte van een wolkenkrabber

de hoogte van de schulden

de hoogte van een toon

in de hoogte bouwen = omhoog, de lucht in

2

hooggelegen gebied, hoogvlakte enz.

uit de hoogte = arrogant, neerbuigend

3

het geïnformeerd-zijn

iemand op de hoogte stellen = iemand over iets informeren

ik kan geen hoogte van hem krijgen = ik weet niet wat ik van hem moet denken

4

alcoholniveau

de hoogte hebben of krijgen = dronken zijn of worden

horde

de [mv: -n, -s]

1

houten stellage waar atleten overheen moeten springen

2

grote groep mensen of dieren

er kwam een hele horde toeristen uit de bus

horizontaal

bijv. naamw.

1

evenwijdig aan de horizon

2

wat op hetzelfde niveau plaatsvindt

een horizontale organisatie = minder hiërarchisch

horizontale verkoop = het verkopen van een of meer etages van een huis

ingewikkeld

bijv. naamw.

moeilijk te begrijpen, niet eenvoudig

inhoud

de (m) [mv: -en]

1

wat in iets zit

de inhoud van een tas

2

hoeveelheid, afmeting die in iets past

een kofferbak met grote inhoud

3

de informatie, het verhaal in een boek, film e.d.

de inhoud van de brief was vertrouwelijk

korte inhoud = korte weergave van waar een film, boek e.d. over gaat

4

waarde, diepgang

hij heeft weinig inhoud = is oppervlakkig

een belofte zonder inhoud = waar iemand zich niet aan houdt

inhouden

ww [hield in, h. ingehouden]

1

als inhoud hebben, met zich meebrengen

ik ga studeren, dat houdt in dat ik moet verhuizen

wat houdt dat werk in?

2

bedwingen, verhinderen om sneller te gaan, uit te barsten e.d.

zijn woede inhouden

een paard inhouden

zich inhouden = minder snel gaan dan je zou kunnen, tempo minderen; niet uiten

je inhouden zodat anderen je kunnen bijhouden

ik moest me inhouden om niet in woede uit te barsten

3

niet uitbetalen

salaris inhouden

kiezen

ww [koos, h. gekozen]

1

beslissen welke persoon, voorwerp, activiteit enz. iemand wil uit verschillende mogelijkheden

voor het avondeten kun je kiezen uit pannenkoeken of frietjes

het is kiezen of delen = je moet beslissen, hoe moeilijk dat ook is, anders heb je sowieso nadeel

2

bij stemming aanwijzen

een voorzitter kiezen

kolom

de [mv: -men]

1

verticale bedrukte strook van een bladzijde
de kolommen in een krant

2

verticale reeks
een kolom getallen

3

ondersteunende constructie in een bouwwerk die op een soort grote paal lijkt, zuil

kolom

de [mv: -men]

1

verticale bedrukte strook van een bladzijde
de kolommen in een krant

2

verticale reeks
een kolom getallen

3

ondersteunende constructie in een bouwwerk die op een soort grote paal lijkt, zuil

krom

bijv. naamw.

niet recht

ik lach me krom = ik moet heel erg lachen om iets

een kromme redenering = die niet klopt

ik krijg er kromme tenen van = ik schaam me voor iets wat iemand anders doet of zegt, ik vind het pijnlijk

kruis

I **het** [mv: kruisen, kruizen]

1

figuur van twee lijnen die elkaar snijden

het Rode Kruis = internationale organisatie voor hulpverlening bij oorlogen en rampen

Belg., inform. een kruis (moeten) maken over iets = m.b.t. plannen, voornemens: (moeten) laten varen, (moeten) afzien van

2

verhogingsteken in de muziek

3

plaats waar de benen of pijpen of de achterpoten samenkomen

hij voelt zich in zijn kruis getast = hij voelt zich zwaar beledigd, gekwetst

4

stuit, hoger achterdeel van de rug van een rijdier

5

bovenhoek van een goal, waar lat en paal samenkomen

6

strafpaal met dwarshout of symbolische voorstelling daarvan

7

leed, lijden

ieder huisje heeft zijn kruisje = elk gezin, huishouden heeft zijn eigen leed

8

voorkant van een geldstuk

kruis of munt = voor- of achterkant van een munt

kwart

I **het** [mv: -en]

1

vierde gedeelte

2

vierde deel van een uur, kwartier

het is kwart over vier = het is vier uur en vijftien minuten

II **de** [mv: -en]

muz. derde toon na de grondtoon

meter (m)

I **de (v)** [mv: -s]

doopmoeder

II **de (m)** [mv: -s]

1

iemand die meet

2

eenheid van lengte, veertigmiljoenste deel van de aardomtrek

voor geen meter = helemaal niet

streckende meter, Belg. ook lopende meter = lengte van een meter

een lap stof van drie strekkende meter

3

voorwerp om mee te meten

maal

I **de**, ook: **het** [mv: malen]

keer

dit is de laatste maal

twee maal drie is zes

te enen male onmogelijk = absoluut onmogelijk

ten anderen male = nogmaals

II **het** [mv: malen]

maaltijd

ze eten een stevig maal

maat

I **de (m)** [mv: -s, maten]

1

makker, vriend

goede maatjes zijn = goede vrienden

2

persoon met wie iemand samenwerkt

II **de** [mv: maten]

1

datgene waarmee wordt gemeten

met twee maten meten, **Belg. ook** met twee maten en gewichten meten = voor de één andere normen hanteren dan voor de ander, niet onpartijdig zijn

de maat is vol = het is genoeg geweest

2

eenheid van lengte, inhoud, oppervlakte enz.

3

bepaalde grootte van iets

welke maat schoenen heb jij?

4

de juiste of vereiste afmeting

iets op maat snijden

Belg. ook een maat voor niets = een slag in de lucht, een poging zonder resultaat

5

regelmatige afwisseling of indeling

6

muz. eenheid van ritme, indeling naar tijdsduur

7

matigheid

maat houden = je beheersen, niet te veel werken, drinken, eten enz.

hij drinkt altijd te veel, hij kan geen maat houden

met mate = niet te veel

mankeren

ww [mankeerde, h. gemankeerd]

1

ergens last van hebben, lijden aan
na die botsing mankeerde ik gelukkig niets

wat mankeert je? = wat is er met je aan de hand?

2

ontbreken, missen

3

in gebreke blijven, niet doen wat iemand zou moeten doen

zonder mankeren = zeker

een gemankeerd (kunstenaar, wetenschapper enz.) = iemand die kunstenaar, wetenschapper enz. had willen zijn maar er niet in geslaagd is om het te worden

maximaal

bijv. naamw.

1

grootst mogelijk
hij wil het maximale profijt hebben

2

hoogstens
de rit duurt maximaal twee uur

meten

I werkw. [mat, h. gemeten]

1

de maat bepalen van
de lengte en breedte van de kamer meten
de temperatuur meten

meten is weten = je weet iets pas echt als je het onderzoekt

2

de maat hebben van
het schip meet 16.000 ton

II werkw.

vergelijken wie de beste, sterkste e.d. is
je met iemand meten = uitproberen wie van jullie de sterkste of de beste is

methode

de (v) [mv: -n, -s]

1

manier van handelen om een doel te bereiken, manier om iets te doen

2

leerwijze, leerboek
een methode Duits

middelpunt

het [mv: -en]

1

punt binnen in iets dat even ver verwijderd is van alle punten van de omtrek, het midden van iets, vooral van een cirkel

2

belangrijke plaats waar veel dingen samenkomen

in het middelpunt van de belangstelling staan = alle aandacht trekken

3

persoon die de aandacht van iedereen trekt

zij was het middelpunt van het feest

middendoor

bijw.

in tweeën, doormidden

millimeter

zn m [mv: -s]

éénderduizendste meter

minimaal

bijv. naamw.

1

heel klein

het verschil is minimaal

2

minstens, op zijn minst, niet minder dan

ik moet minimaal vijf punten halen

minteken

zn o [mv: -s]

liggend streepje om een aftrekking of een getal beneden nul aan te duiden

misverstand

het [mv: -en]

het (elkaar) verkeerd begrijpen

hun ruzie berustte op een misverstand

daar wil ik geen misverstand over laten bestaan = daar wil ik absoluut duidelijk over zijn

naarmate

voegw.

in verhouding tot, in de mate dat, hoe meer

naarmate ik ouder word, heb ik minder slaap nodig

nameten

ww [mat na, h. nagemeten]

nog een keer meten

negatief

I **bijv. naamw.**

1

die kritiek heeft, die niets goeds verwacht, die niet(s) leuk vindt
jij bent altijd zo negatief

2

waarbij iets niet aanwezig is
de uitslag is negatief, u heeft de ziekte niet

3

a-v waarin licht en donker ten opzichte van de werkelijkheid verwisseld zijn

4

wisk. kleiner dan nul

negatief getal = getal kleiner dan nul

II **het** [mv: -tieven]

1

a-v negatief beeld

2

plaat of film die ontwikkeld is

nogmaals

bijw.

nog eens, nog een keer

nummeren

ww [nummerde, h. genummerd]

nummers geven

omschrijven

ww [omschreef, h. omschreven]

in woorden uitleggen wat iets is

omtrek

de (m) [mv: -ken]

1

buitenste rand van een figuur, lijn om iets heen

de omtrek van een rechthoek

de omtrek van de aarde

2

omgeving

in de verre omtrek is geen huis te bekennen

omvang

de (m)

1

dikte of grootte van iets

een persoon van gemiddelde omvang

de omvang van het gezin

de omvang van de schade

2

muz. de gezamenlijke tonen die een stem of een instrument kan voortbrengen

onderbreken

ww [onderbrak, h. onderbroken]

1

vóór het einde tijdelijk stoppen

de film werd onderbroken voor reclame

2

iets zeggen terwijl iemand anders praat

mag ik u even onderbreken voor een vraag?

onderscheid

het

1

verschil

het onderscheid tussen soft- en harddrugs

2

oordeel, inzicht

de jaren des onderscheids = de leeftijd waarop iemand verstandiger begint te worden, zaken begint te begrijpen

onderscheiden

I werkw. [onderscheidde, h. onderscheiden]

1

verschil maken tussen

in de mist kon ik de anderen nauwelijks onderscheiden = met moeite zien

2

een onderscheiding verlenen

II werkw.

uitblinken, duidelijk beter zijn dan de anderen

III bijv. naamw.

verschillend, uiteenlopend

oneindig

bn

1

zonder einde

2

in heel hoge mate, heel erg

dat onderwerp is oneindig interessant

oneven

bn

<getallen> **niet deelbaar door 2, bijv. 1, 3, 5**

ontelbaar

bn

niet mogelijk om te tellen, heel erg veel

er staan ontelbaar veel sterren aan de hemel

ontwerpen

ww [ontwierp, h. ontworpen]

1

een plan maken voor iets

2

bedenken en vormgeven

kleding ontwerpen

onvoldoende

I bijv. naamw.

niet genoeg, niet goed genoeg

II **de**, ook: **het** [mv: -n, -s]

een cijfer dat onvoldoende is, dat niet goed genoeg is

ik heb twee onvoldoendes op mijn rapport, een 4 en een 5

opgave

de [mv: -n]

ook: opgaaf

1

mededeling, opsomming

de opgave van inkomsten voor de belastingdienst

2

taak, oefening

opgave 5 en 6 moeten we thuis maken

zes kinderen opvoeden is een hele opgave

opleveren

ww [leverde op, h. opgeleverd]

1

tot resultaat hebben

al die jaren trainen hebben hem ten slotte een gouden medaille opgeleverd

2

<van aangenomen werk> afleveren

oplossing

de (v) [mv: -en]

1

mengsel van een gas, vloeistof of vaste stof met een vloeistof

2

antwoord op een vraagstuk

de oplossing van de puzzel

3

het opheffen van moeilijkheden of bezwaren

dat is de oplossing voor het probleem

opmeten

ww [mat op, h. opgemeten]

de maat bepalen, meten hoe lang, breed e.d. iets of iemand is

ordenen

ww [ordende, h. geordend]

regelen, rangschikken

ik moet mijn aantekeningen ordenen, het is nu een rommeltje

overbodig

bijv. naamw.

meer dan nodig is, niet nodig

overschot

het [mv: -ten]

1

wat te veel is, wat er meer is dan nodig

2

wat overblijft

stoffelijk overschot = lichaam van een dode, lijk

overslaan

ww [sloeg over, h. / is overgeslagen]

1

niet doen

laten we les vijf maar overslaan

2

op iets of iemand overgaan

een brand, ziekte kan overslaan

3

(plotseling) opzij vallen

4

plotseling van klank veranderen, vooral van de stem

5

overladen (van goederen)

het overslaan van vracht op een ander schip

overtrekken

ww [trok over, h. / is overgetrokken]

1

naar de overkant gaan, over een heuvel, vlakte e.d.

2

op doorzichtig papier natekenen

overzicht

het [mv: -en]

1

beknopte opsomming of weergave van de belangrijkste informatie

een overzicht van de inhoud van een cursus

2

ruim uitzicht over een geheel

vanaf hier heb je een mooi overzicht over de omgeving

3

fig. het begrijpen hoe iets in elkaar zit als groter geheel

hij heeft geen overzicht over het werk en besteedt te veel tijd aan details

overzichtelijk

bijv. naamw.

gemakkelijk te overzien, op zo'n manier dat het duidelijk is als geheel

alle informatie over een project overzichtelijk weergeven

paragraaf

de (m) [mv: -grafen]

onderdeel van een tekst of een wetsartikel

een hoofdstuk is soms onderverdeeld in paragrafen

passer

de (m) [mv: -s]

instrumentje met twee poten om cirkels mee te tekenen

percentage

(zeg: -taazjə)

het [mv: -s]

deel, aantal of bedrag dat percentsgewijze berekend wordt

pluisteken

zn o [mv: -s]

het teken +

positie

(zeg: -zie-)

de (v) [mv: -s]

1

de manier waarop iemand of iets ligt, zit of staat

2

ambt, betrekking

hij heeft een goede positie bij de overheid

3

situatie waarin iemand of iets zich bevindt, plaats die iets of iemand inneemt
ons bedrijf heeft een goede positie op de markt en we krijgen veel nieuwe klanten

4

plaats van de linkerhand op de toets en snaren bij sommige snaarinstrumenten

positief

(zeg: -zie-)

I bijv. naamw.

1

goed, gunstig

een positief antwoord

mijn ouders reageerden positief op mijn rapport

2

bevestigend

de uitslag was positief, ik heb de ziekte

3

wisk. groter dan nul

een positief getal = een getal dat groter is dan nul

II het [mv: -tieven]

afdruk van een foto

procent

het [mv: -en]

honderdste deel

product

het [mv: -en]

1

voortbrengsel van de al of niet gecultiveerde natuur, vrucht
tropische producten

2

voortbrengsel van arbeid of industrie, wat gemaakt wordt
dit bedrijf maakt producten voor de horeca

3

uitkomst van een vermenigvuldiging

raadplegen

ww [raadpleegde, h. geraadpleegd]

raad inwinnen bij, overleg plegen met

iemand raadplegen = raad vragen aan iemand

een boek raadplegen = iets opzoeken in een boek

rangschikken

ww [rangschikte, h. gerangschikt]

ordenen, in groepen indelen

rechthoek

zn m [mv: -en]

rechthoekige figuur, vierhoek met hoeken van 90°

regelmatig

bijv. naamw.

wat volgens vaste regels verloopt of op vaste tijden terugkomt

rekenmachine

zn v [mv: -s]

apparaat of software waarmee iemand berekeningen kan uitvoeren

relatie

de (v) [mv: -s]

1

manier waarop personen of dingen met elkaar te maken hebben
er is een relatie tussen roken en longkanker

2

contact, omgang met iemand
hun relatie is puur zakelijk

3

liefdesverhouding

hij heeft een relatie met ons buurmeisje

4

persoon die iemand kent, met wie iemand contact heeft
hij heeft veel relaties in de zakenwereld

resultaat

(zeg: reezul-)

het [mv: -taten]

dat wat ontstaat door wat iemand doet of wat er gebeurt, uitslag of gevolg

ik heb hier het resultaat van je examen: je bent geslaagd

het resultaat van de vechtpartij was een gebroken neus en een flinke buil

rubriek

de (v) [mv: -en]

1

afdeling gewijd aan een bepaald soort onderwerpen in een dagblad, tijdschrift e.d.

2

afdeling, categorie in het algemeen

ruimte

de (v) [mv: -n, -s]

1

plaats om iets te doen of iets in te zetten of leggen

er is niet veel ruimte meer in de kast

2

plaats binnen bepaalde grenzen, zoals een kamer

we zoeken een ruimte om te repeteren met onze band

3

het onbegrensde waarin alle dingen hun plaats vinden, alle sterren en planeten samen, het heelal

schatten

ww [schatte, h. geschat]

de waarde, afmeting e.d. ongeveer bepalen

ik schat het huis op €200.000

ik schat de hoogte van die berg op 1500 meter

iets naar waarde schatten = iets genoeg waarderen

schematisch

bijv. naamw.

als een schema of zoals in een schema, schetsmatig

schrappen

ww [schrapte, h. geschrapt]

1

afkrabben, schrapen

worteltjes schrappen

2

doorhalen

een woord uit een tekst schrappen

iemand als lid schrappen = iemand verwijderen uit de lijst met leden, verwijderen als lid

Belg. ook schrappen wat niet past = schrappen wat niet van toepassing is

score

de (m) [mv: -s]

het aantal punten, vooral doelpunten in een wedstrijd

de score van Ajax-PSV is 4-2

serie

de (v) [mv: -s, -riën]

1

aantal dingen die bij elkaar horen, reeks

een serie postzegels

2

groot aantal

hij heeft een hele serie diefstallen gepleegd

snijden

ww [sneed, h. gesneden]

1

met een mes of een ander scherp voorwerp iets weghalen of ergens sneden in maken

een plak van de worst snijden

ik heb me in mijn vinger gesneden

de spanning was te snijden = er heerste een heel geladen sfeer

2

scherpe lichamelijke of geestelijke pijn veroorzaken alsof iemand met een mes snijdt

een pijnscheut sneed door mijn lichaam

de woorden sneden mij door mijn ziel

3

<van auto's> **na het inhalen te gauw weer naar rechts gaan, zodat de ingehaalde auto geen plaats meer heeft om verder te rijden**

4

een snijpunt of snijlijn hebben met

hier snijden deze twee lijnen elkaar

spiegelbeeld

zn o [mv: -en]

1

beeld dat iemand ziet wanneer hij zichzelf in een spiegel, een raam e.d. bekijkt

2

afbeelding waarbij wat links is, rechts lijkt en omgekeerd, net zoals wanneer iemand iets in een spiegel ziet

splitsen

I ww [splitste, h. gesplitst]

in delen verdelen

de goochelaar splitste het stapeltje speelkaarten

II wkd ww

uit elkaar gaan in verschillende delen

daar splitst de weg zich in tweeën

de groep splitste zich

spreiden

ww [spreidde, h. gespreid]

1

uitgespreid neerleggen

een kleed over een bank spreiden

2

uit elkaar doen

zijn armen spreiden

3

verdelen over een langere tijd

de werkzaamheden spreiden over een aantal maanden

stand

(zeg: stand)

de (m) [mv: -en]

1

houding, manier waarop iets staat, ligt of zit
je kunt dat apparaat in verschillende standen zetten

2

maatschappelijke rang
de gegoede stand

Belg. standen = de verschillende maatschappelijke geledingen van een politieke partij (vooral de christelijke partij: de middenstanders, ACW'ers e.d.)

3

getal(len) waarmee men de score aanduidt in een wedstrijd
wat is de stand bij Ajax-Anderlecht?

4

toestand, situatie
de stand van zaken

de burgerlijke stand = dienst die de geboorten, sterfgevallen, huwelijken enz. van een gemeente bijhoudt

5

bestaan
tot stand brengen = maken, organiseren

star

bijv. naamw.

die strak vasthoudt aan, die niet verandert
hij is zo star in zijn opvattingen

stel

het [mv: -len]

1

twee personen of dingen die bij elkaar horen
Fatima en John zijn een leuk stel

een heel stel boeken = veel boeken

2

toestel, onderstel

3

op stel en sprong onmiddellijk
we moesten op stel en sprong komen

stippellijn

zn [mv: -en]

lijn die bestaat uit stipjes of streepjes
langs de stippellijn afknippen

stipt

bijv. naamw.

nauwkeurig, precies
zij is altijd stipt op tijd

storen

I ww [stoorde, h. gestoord]

1

hinderen, lastig zijn

dat lawaai van die vliegtuigen stoort me

2

de ontvangst van een radio, tv, gsm® e.d. moeilijk maken

het onweer stoorde de radio

II wkd ww

zich ergeren

zich storen aan = zich ergeren aan

summier

bijv. naamw.

bondig, kort samengevat

ze heeft summier over haar plannen verteld

symbool

het [mv: -bolen]

teken dat iets anders voorstelt

een mannetjes- en een vrouwtjesfiguur zijn symbolen voor 'wc'

systematisch

bijv. naamw.

stelselmatig, volgens een bepaald systeem

we hebben het werk systematisch aangepakt

ze heeft me systematisch tegengewerkt

tabel

de [mv: -len]

lijst die een overzicht geeft van een groot aantal gegevens, vaak namen met cijfers

in de tabel zocht ik het verschil op tussen het gemiddelde inkomen in Nederland en in Portugal

tegengesteld

bijv. naamw.

tegenovergesteld

tegenovergesteld

bijv. naamw.

precies andersom

tegenhouden

ww [hield tegen, h. tegengehouden]

verhinderen verder te gaan

tegenvallen

ww [viel tegen, is tegengevallen]

slechter zijn dan verwacht werd

teken

het [mv: -s, -en]

1

aanduiding van iets door een letter, cijfer, figuurtje, voorwerp, handeling enz.
het apenstaartje (@) is een teken dat in e-mailadressen wordt gebruikt

2

iets wat iemand doet als een boodschap voor iemand anders, blijk, kenmerk
ik fluit straks als teken dat we vertrekken

een teken des tijds = iets wat kenmerkend is voor een bepaalde tijd

in het teken staan van = gekenmerkt worden door, beheerst worden door, gewijd zijn aan
dit festival staat in het teken van de klimaatverandering

toelaten

ww [liet toe, h. toegelaten]

1

dulden, accepteren dat iemand iets doet, toestaan

2

toegang verlenen

3

aannemen

hij is toegelaten op de kunstacademie

4

Belg. ook in staat stellen

toenemen

ww [nam toe, h. / is toegenomen]

groter worden, sterker worden, meer worden

het aantal overvallen neemt de laatste tijd toe

toepassen

ww [paste toe, h. toegepast]

in de praktijk brengen, gebruiken

we hebben de regels toegepast bij het maken van de sommen

toetsen

ww [toetste, h. getoetst]

iets of iemand onderzoeken door een toets te doen

de leraar toetste onze kennis van Zuid-Amerika

toevallig

I bijv. naamw.

wat onverwacht gebeurt, niet gepland

een toevallige ontmoeting

II bijw.

soms, misschien

heb jij toevallig een pen bij je?

totaal

I bijv. naamw.

1

alles bij elkaar geteld, compleet
het totale bedrag is twintig euro

2

helemaal, volstrekt

ik ben je verjaardag totaal vergeten = ik heb er helemaal niet aan gedacht

II het [mv: -talen]

alle getallen of bedragen samen

ik heb in totaal zestig euro uitgegeven

tussen

voorzetsel

1

met aan elke kant of ervoor en erna personen of dingen

ons huis staat tussen de bibliotheek en de speelgoedwinkel

ik kom bij je langs tussen twee en vier uur

dat blijft tussen ons = dat is in vertrouwen gezegd

tussen de middag = in de middagpauze

2

binnen een grotere hoeveelheid

tussen het onkruid stonden een paar prachtige bloemen

uiteen

bijw.

uit elkaar, los

uiteinde

zn o [mv: -n, -s]

1

uiterste eind van iets

aan het uiteinde van het potlood zit een gummetje

2

afloop, einde

we wensen u een goed uiteinde = we wensen u een goed eind van het jaar (met oud en nieuw)

3

eind van het leven, overlijden

uitgaan

ww [ging uit, is uitgegaan]

1

vanuit zijn huis naar buiten gaan

2

weggaan om zich te vermaken

3

**eindigen als de deelnemers weggaan
de school, de kerk gaat uit**

4

ophouden te branden

de kaars gaat uit

5

<van kleding> **uitgetrokken kunnen worden**

die nauwe broek gaat moeilijk uit

6

eindigen

het is uitgegaan tussen die twee = de verkering, verhouding van die twee is voorbij

taalk. uitgaan op = als wordeinde hebben

7

als basis hebben, vertrekken van

uitgaan van = zijn handelen, denken beginnen op basis van

van de Bijbel/Koran uitgaan

uitkomen

ww [kwam uit, is uitgekomen]

1

tevoorschijn komen, bijv. van bloemen uit de knop of van dieren uit hun ei

2

verschijnen, gepubliceerd worden

zijn nieuwe boek komt volgende maand uit

3

ontdekt of bekend worden

zijn leugens zijn uitgekomen

4

kloppen

dit is een som die niet uitkomt

5

gelegen komen, op een geschikt moment komen

komt het uit als ik morgen om drie uur langskom?

6

toekomen, genoeg hebben aan

kom je uit met het geld?

7

leiden naar

die straat komt uit op een plein

8

erkennen, uiten

ergens voor uitkomen = iets eerlijk vertellen

9

een wedstrijd spelen

uitkomen tegen = in een wedstrijd spelen tegen

uitkomst

de (v) [mv: -en]

1

afloop, resultaat, conclusie

de uitkomsten van het onderzoek

2

oplossing van een rekensom

3

de oplossing voor iets wat een probleem was

deze waterdichte jas is een uitkomst met al die regen

uitleg

de (m)

informatie over hoe iets in elkaar zit, hoe iets moet enz.

we kregen uitleg over hoe we de opdracht moesten maken

uitslag

I **de (m)** [mv: -slagen]

afloop, uitkomst, resultaat

de uitslag van de wedstrijd is 1-0

II **de (m)**

1

schimmel

2

onregelmatigheden op de huid, puistjes of eczeem

uitstippelen

ww [stippelde uit, h. uitgestippeld]

vooraf in grote lijnen aangeven, plannen

ik heb voor onze wandeling de route al helemaal uitgestippeld

uitvoerig

bijv. naamw.

met alle bijzonderheden, heel uitgebreid

Patrick vertelde uitvoerig wat hij allemaal gedaan had tijdens zijn vakantie

uitwerking

zn v [mv: -en]

1

nauwkeurige bewerking, bewerking met meer details

wij wachten nog op de uitwerking van je idee om precies te weten wat je bedoelt

2

gevolg, invloed

het drinken van bier heeft een vreemde uitwerking op hem

uitzondering

de (v) [mv: -en]

iets bijzonders, iets wat anders is dan normaal

in heel Europa rijdt het verkeer rechts, met o.a. Groot-Brittannië en Ierland als uitzonderingen

bij uitzondering = anders dan normaal, tegen de gewoonte in

bij uitzondering hadden we donderdagmiddag vrij

met uitzondering van = behalve, zonder

uurwerk

zn o [mv: -en]

1

apparaat dat de tijd aangeeft, zoals een horloge of een klok

2

het raderwerk in zo'n apparaat

er hapert iets in het uurwerk

vanzelfsprekend

bijv. naamw.

voor iedereen duidelijk en niet nodig om uit te leggen, natuurlijk

het is vanzelfsprekend dat je moe bent als je zo hard werkt

vaststellen

ww [stelde vast, h. vastgesteld]

1

bepalen, er een besluit over nemen

ze moesten de prijs voor de fiets nog vaststellen

2

zien dat iets zo is, constateren

de leraar stelde vast dat vijf leerlingen te laat waren

verbinden

ww [verbond, h. verbonden]

1

aan elkaar vastmaken, samenvoegen

twee draadjes met elkaar verbinden

2

fig. in contact brengen, een verband leggen

3

zwachtelen, een verband aanbrengen

een verstuipte pols verbinden

4

verplichten

zich tot iets verbinden

5

in telefonische aansluiting brengen

ik zal u met de directie verbinden

ik ben verkeerd verbonden = ik heb het verkeerde telefoonnummer gedraaid

verdelen

I ww [verdeelde, h. verdeeld]

1

in stukjes delen

ik heb het vel papier in vier stukken verdeeld

2

uitdelen, iets onder elkaar verspreiden

verdeel jij de stukken taart even?

3

onenigheid, ruzie veroorzaken

verdeel en heers = maak dat de mensen ruzie met elkaar maken zodat je de baas kunt worden

4

Belg. ook bezorgen, distribueren

II wkd ww

zich splitsen

vereenvoudigen

ww [vereenvoudigde, h. vereenvoudigd]

eenvoudiger maken

vergelijken

ww [vergeleek, h. vergeleken]

1

kijken of er verschillen of overeenkomsten zijn tussen twee mensen, dingen, situaties e.d.

ik vergeleek het valse met het echte bankbiljet

zichzelf vergelijken met iemand anders = zichzelf beoordelen op basis van hoe die ander is

2

vaststellen dat er overeenkomsten zijn

hij vergeleek haar met een engel

vergelijking

de (v) [mv: -en]

1

het vergelijken

taalk. de trappen van vergelijking = de verschillende vormen van het bijvoeglijk naamwoord, bijv. groot, groter, grootst

2

het vaststellen dat er voor een deel overeenkomsten zijn

een vergelijking trekken tussen twee dingen

3

wisk. betrekking tussen twee vormen met een of meer onbekende grootheden, die aan elkaar worden gelijkgesteld

vergroting

de (v) [mv: -en]

1

het vergroten

2

vergroete foto

verhuren

I ww [verhuurde, h. verhuurd]

zaken, zoals huizen, auto's of fietsen, tijdelijk aan iemand afstaan voor geld

II wkd ww

voor een bepaald bedrag werk voor een ander doen

verkleinen

ww [verkleinde, h. verkleind]

1

kleiner maken

2

als kleiner, minder belangrijk voorstellen

verlagen

I ww [verlaagde, h. verlaagd]

1

lager maken, verminderen

2

fig. ontëren, schande aandoen

II wkd ww

zichzelf schande aandoen

zich verlagen tot = zichzelf ontëren door

verlengen

ww [verlengde, h. verlengd]

langer maken

Belg. verlengd = geprolongerd (van theatervoorstelling, film)

vermeerderen

ww [vermeerderde, h. / is vermeerderd]

1

ergens meer van maken of meer worden

hij heeft zijn rijkdommen vermeerderd

2

meer worden

vermenigvuldigen

I ww [vermenigvuldigde, h. vermenigvuldigd]

1

<rekenen> **een getal zoveel maal nemen als door een ander getal wordt aangegeven**
drie vermenigvuldigen met acht

2

maken dat iets groter wordt in aantal, er meer exemplaren van maken
drukwerk vermenigvuldigen

II wkd ww

1

talrijker worden, groter worden in aantal

2

zich voortplanten

verminderen

ww [verminderde, h. / is verminderd]

minder worden of maken

veroordelen

ww [veroordeelde, h. veroordeeld]

1

schuldig verklaren, opleggen in de vorm van een vonnis
iemand veroordelen tot een straf

2

sterk afkeuren

iemands gedrag veroordelen

verstaan

I ww [verstond, h. verstaan]

1

gesproken woorden goed horen

ik kan je niet verstaan met deze herrie

2

gesproken woorden en zinnen begrijpen

ik versta geen Italiaans

3

Belg. begrijpen

iemand iets te verstaan geven = iets heel duidelijk tegen iemand zeggen

mijn baas gaf me te verstaan dat ik ontslagen word als ik nog één keer te laat kom

4

bedoelen

wat verstaat men onder een axioma?

5

bedreven zijn in, goed kunnen

de kunst van het koken verstaan

II wkd ww

overleggen

zich met iemand over iets verstaan = overleg plegen

verschillen

ww [verschilde, h. verschild]

anders zijn dan

ze verschillen erg van elkaar: zij is erg spontaan en hij juist helemaal niet

verticaal

I bijv. naamw.

1

loodrecht

2

van boven naar beneden

II de [mv: -calen]

loodlijn

vervangen

ww [verving, h. vervangen]

1

voor iemand of iets in de plaats zetten

de trainer verving een verdediger voor een aanvaller

2

voor iemand of iets in de plaats komen

de stuntman verving de filmster in de gevaarlijke scènes

vervolgens

bijw.

daarna

verwijderen

I ww [verwijderde, h. verwijderd]

1

weg doen gaan

een leerling uit de klas verwijderen

2

wegdoen

de schil verwijderen

3

afzonderen, scheiden

die gebeurtenis heeft hen van elkaar verwijderd

II wkd ww

weggaan

vlak

I het [mv: -ken]

1

oppervlak, vlakte

2

fig. gebied, terrein

op het sociale vlak

zich op een hellend vlak bevinden = op een weg die omlaag voert, ook figuurlijk

II bijv. naamw.

1

plat, effen

2

fig. zonder emotie, zonder uitdrukking

met vlakke stem

III bijw.

onmiddellijk, direct

vlak naast de kerk

voorwerp

het [mv: -en]

1

ding

2

datgene waarop iemand zijn aandacht richt, dat iets ondergaat

het voorwerp van zijn belangstelling

3

taalk. zinsdeel dat aangeeft waarop zich de handeling richt, wat iets ondergaat

het meewerkend voorwerp

het lijdend voorwerp

weglaten

ww [liet weg, h. weggelaten]

1

iets niet doen of gebruiken, achterwege laten

2

iets niet lezen of schrijven, overslaan

een woord weglaten

werkboek

zn o [mv: -en]

boek met opdrachten dat bij een leermethode hoort
jullie doen als huiswerk oefening 3 en 4 uit het werkboek

willekeurig

bijv. naamw.

1

wat ingaat tegen hoe het geregeld is en wat rechtvaardig is, eigenmachtig
willekeurige straffen

2

onverschillig welk, maakt niet uit welk
noem een willekeurig getal

wijzigen

ww [wijzigde, h. gewijzigd]

veranderen

zijde

I de [mv: -n, -s]

1

grensvlak, grenslijn
de zijden van een driehoek

2

zijkant van het lichaam
ik slaap vaak op mijn rechterzijde

3

zijkant, kant
iemand's zwakke zijde kennen

4

partij, bijv. in een conflict
iemand's zijde kiezen

II de

spinsel van een zijderups, weefsel daarvan